

Sociaal en Cultureel Planbureau

Tevreden met pensioen

Veranderende inkomens en
behoeften bij ouderen

Arjan Soede

Behoeften: gewenste en gerealiseerde

- Ouderen wensen een goed pensioen, maar ...
- hebben weinig zicht op hun feitelijke situatie later.
- Wens en realisatie kunnen verschillen.
- **Studie Tevreden met pensioen:**
In hoeverre komen de huidige veranderingen in het inkomen van ouderen overeen met hun behoeften?

Inkomenspositie van ouderen

- Stijging gemiddelde inkomen 65+
  - 1990-2000 : 9% (35-64 jaar: 8%)
  - 2001-2010 : 13% (35-64 jaar: 10%)
- Besteedbaar huishoudensinkomen (gestandaardiseerd) tov 35-64 jaar:
  - 86% in 1990
  - 89% in 2010
- Opbouw inkomen (bruto):
  - 1990 : 51% AOW, 25% pensioen, 11% vermogen, 12% overig
  - 2010 : 45% AOW, 39% pensioen, 7% vermogen, 9% overig
- Armoede:
  - 5% in 1990
  - 3% in 2010

Inkomens/koopkrachtveranderingen

Tijdvak 2006-2008

Van werk naar prepensioen: - 16%

Van werk naar uitkering: - 21%

65 jaar worden vanuit prepensioen: 3%

65 jaar worden vanuit uitkering: 12%

65 jaar worden vanuit werk: 8%

Weduwnaar worden: -17%

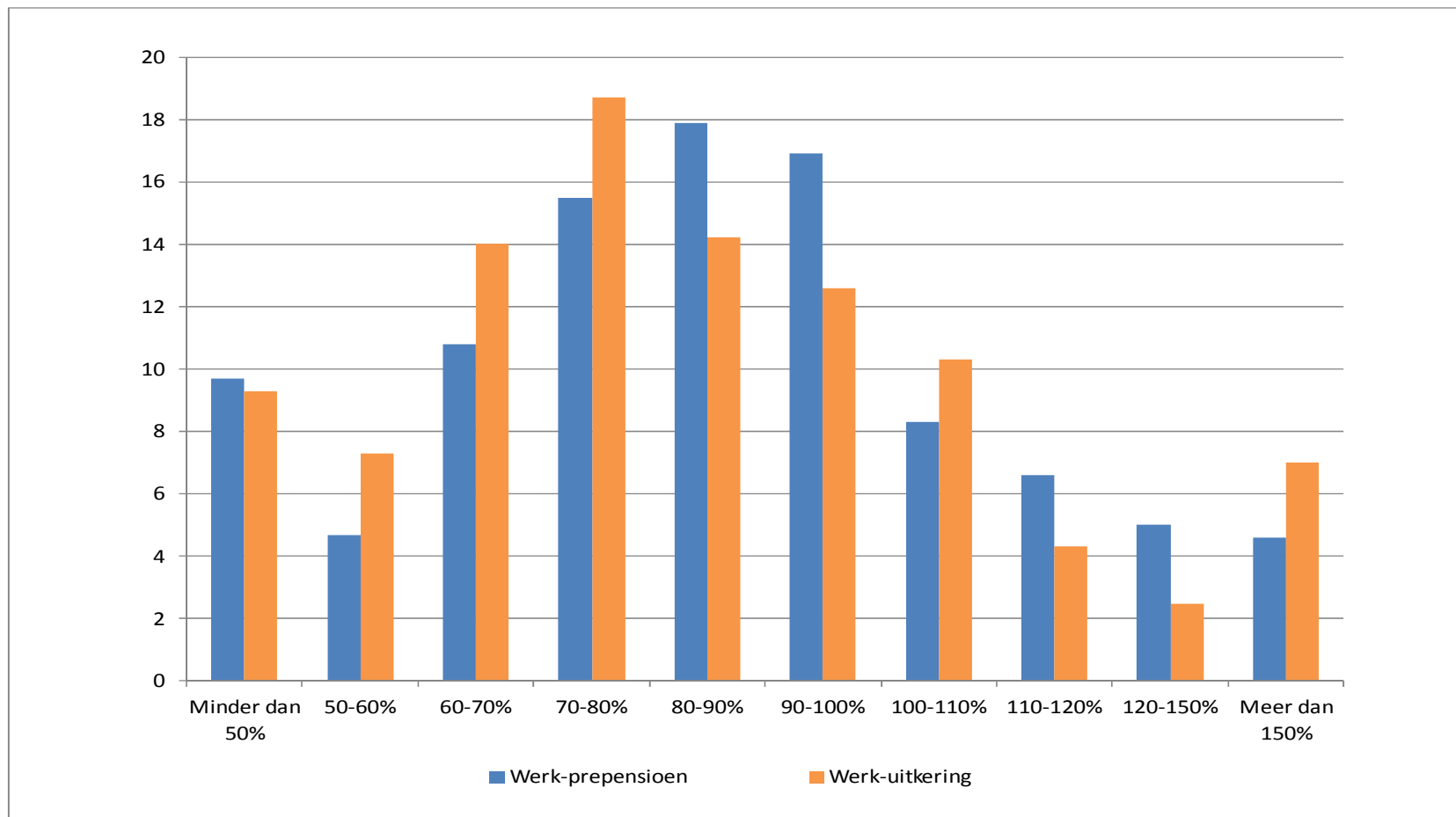
Weduwe worden: -25%

Jaarlijkse indexatie pensioen (1990-2010) 0,7%

Jaarlijkse indexatie uitkering (1990-2010) 0,3%

Grote spreiding inkomensdaling bij uittreding

Behoeften – twee methoden

Bestedingen (revealed preferences)

- vraagmodel kwadratisch AID
- aannamen over nutsmaximalisatie, kostenfunctie

Financiële tevredenheid (stated preferences)

- rondkomvraag
- APC-model
- aannamen over interpretatie van de bewoordingen, periode-effecten

Effect op de besteding van leeftijd op bestedingen

		Effect van leeftijd *			
		35-54 jaar	55-64 Jaar	65-74 jaar	75 en ouder
Huur en onderhoud		19	21	27	31
Water, verwarming		6	6	7	8
Verzekeringen		3	4	4	4
Voeding		12	12	13	12
Kleding en schoeisel		7	6	5	5
Woninginrichting		8	8	8	7
Vervoer		13	12	9	6
Communicatie		3	3	3	3
Ontspanning		16	14	11	8
Alcohol en tabak		3	3	2	2
Horeca		4	4	3	3
Overige bestedingen		6	5	6	9
Niet-vergoede ziektekosten		1	2	2	2

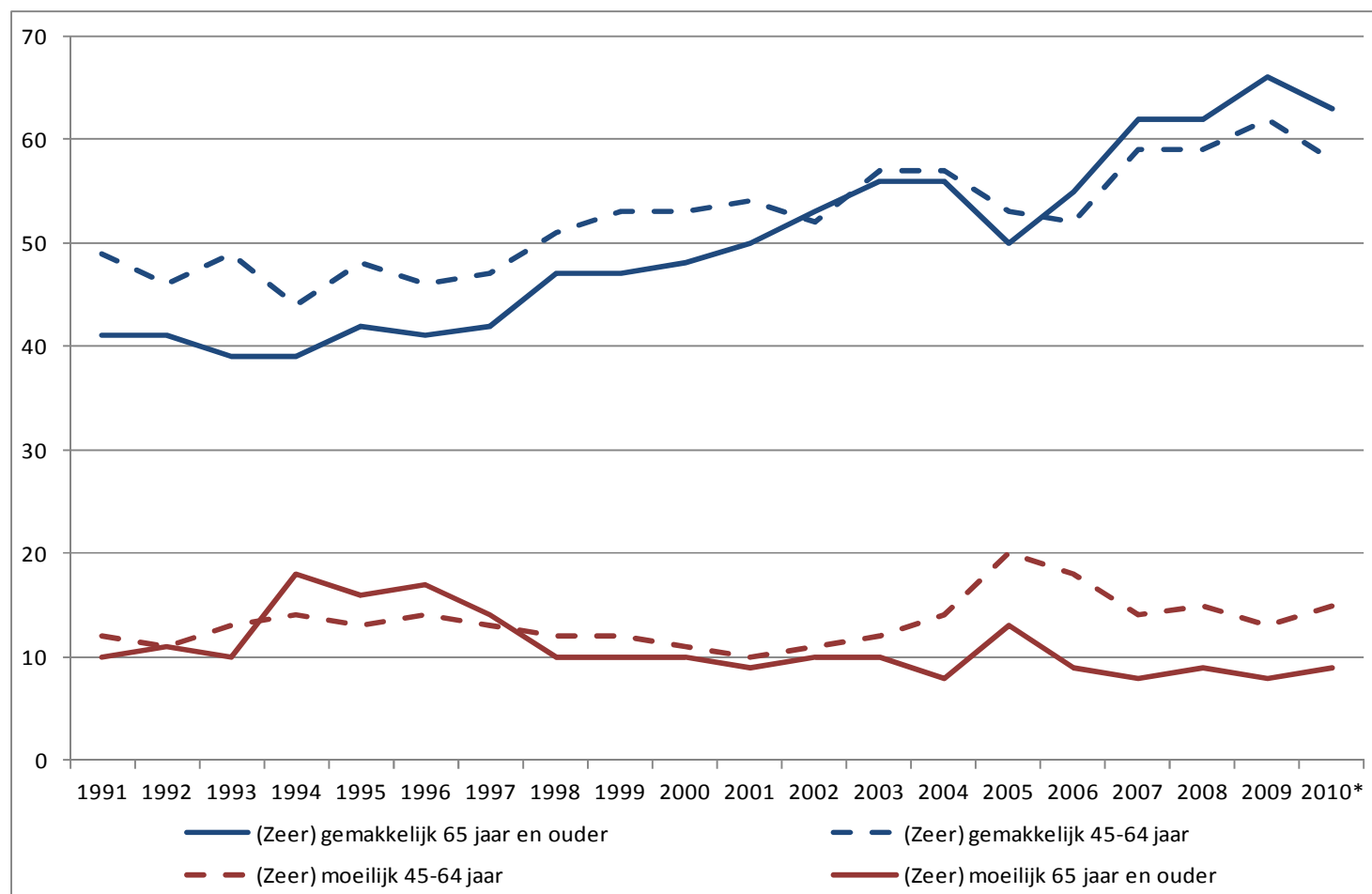
Verandering inkomen voor gelijke welvaart

Leeftijd	2004
Alleenstaande 45 jaar	Ref
Alleenstaande 55 jaar	+3%
Alleenstaande 65 jaar	+1%
Alleenstaande 75 jaar	- 8%
Verweduwde alleenstaande 45 jaar	+1%
Pensioenontvanger	-18%
Paar	+38%
Paar met 2 kinderen	+88%

*Effecten kunnen gecombineerd worden

Makkelijk en moeilijk kunnen rondkomen

Verandering inkomen voor gelijke welvaart

	Direct effect		Indirect effect kinderen		Indirect effect overige factoren		Totaal
45 jaar	-4%		+31%		0%		26%
55 jaar	Ref		Ref		Ref		Ref
65 jaar	0%		-13%		-2%		-15%
75 jaar	-5%		-15%		-3%		-28%
85 jaar	-13%		-15%		-4%		-29%
Paar	14%						
Gepensioneerd	4%						
Paar met 2 kinderen	103%						

Zekerheid steeds belangrijker voor ouderen

Steeds onzekerdere hulpbronnen

- Pensioeninkomen ("casino-pensioen")
- Geen indexatie, vaak ook kortingen
- Familie, kinderen (minder, en wonen verder weg)
- De overheid (continue wijzigingen)
- Vermogen (enige hulpbron waar een oudere nog invloed op heeft)

Gevolg: zekerheid voor oudere lijkt ver te zoeken

Aanbevelingen

Ambitieniveau:

Inkomen mag dalen bij pensionering vanwege pensionerings/leeftijdseffect, maar ook vanwege kinderen.

Hoog-laag pensioen:

Voor een individu zeker het overwegen waard. Zou in kleinere stapjes beter tot zijn recht komen.

Alternatief:

Indexatie hoeft niet met de inflatie. Dit kan gecompenseerd worden door meer zekerheid bij gepensioneerden.

Nabestaandenpensioen:

Ouderdomspensioen ook naar 70% bij overlijden partner via een uitruil. Hierdoor kan het ouderdomspensioen iets hoger vastgesteld worden.

Tevreden met pensioen

Slot